

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบด้านระบบโครมาติก ในท่อนแรกของบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90

ประพันธ์โดย ฟรานซ์ โยเซฟ ไฮเดิน และบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41

ประพันธ์โดย ว็อล์ฟกัง อะมาเดอุส โมซาร์ท

**A Comparative Analysis of Chromaticism Usage in Haydn's Symphony No. 90
and Mozart's Symphony No. 41**

วรพจน์ เชื้อสำราญ¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างด้านระบบโครมาติก ระหว่างท่อนแรกของบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ประพันธ์โดย ฟรานซ์ โยเซฟ ไฮเดิน และบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ประพันธ์โดย ว็อล์ฟกัง อะมาเดอุส โมซาร์ท โดยพิจารณาในประเด็นสำคัญ 3 ด้าน คือ 1) ด้านทำนองและโมทีฟ 2) ด้านเสียงประสาน 3) รูปแบบการเคลื่อนที่ขึ้นหรือลงเป็นโครมาติก ในช่วง 4 (Chromatic Fourth) ซึ่งผลการวิจัยโดยสรุป คือ 1) บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมซาร์ตนั้น มีระบบโครมาติกเข้ามาเกี่ยวข้องกับทำนองหลัก ส่วนบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดินนั้นไม่พบทำนองและโมทีฟที่มีลักษณะเป็นโครมาติก 2) บทเพลงทั้งสองต่างมีการดำเนินเสียงประสานแบบโครมาติก โดยที่บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมซาร์ตได้พบการดำเนินเสียงประสานแบบโครมาติกในความยาวจังหวะที่สั้น มีจำนวนครั้ง และประเภทของเสียงประสานแบบโครมาติกมากกว่าบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน รวมถึงการเปลี่ยนท่วงทำนองไปยังท่วงทำนองที่อยู่ห่างไกล ซึ่งพบในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมซาร์ต แต่ไม่พบในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน 3) พบรูปแบบการเคลื่อนที่ขึ้นหรือลงเป็นโครมาติกในช่วง 4 (Chromatic 4th) ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน บ่อยครั้งกว่าที่พบในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมซาร์ต

คำสำคัญ: ระบบโครมาติก, ซิมโฟนี, ฟรานซ์ โยเซฟ ไฮเดิน, ว็อล์ฟกัง อะมาเดอุส โมซาร์ต

Abstract

The objective of this study was to compare the similarity and the difference of chromaticism usages between the first movement of Haydn's Symphony No. 90 and of Mozart's Symphony No. 41, based in three aspects of analysis: Melodies and Motives analysis, Harmonic analysis and Chromatic Fourth analysis. From this study, it is found out that chromatic melodies is found in Mozart's Symphony No. 41, but not in Haydn's Symphony No. 90. Chromatic harmonies characterize both pieces. However, in Mozart's Symphony No. 41, chromatic harmonies appear more frequent in shorter passages with more variety of usage. The Modulations to remote keys occur in Mozart's Symphony No. 41, but not in Haydn's Symphony No. 90. And lastly, chromatic fourth is used more frequent in Haydn's Symphony No. 90 than Mozart's Symphony No.41.

¹ วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

Keywords: Chromaticism, Symphony, Haydn, Mozart

1. บทนำ

ระบบโครมาติกเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่นักประพันธ์ใช้ในการสร้างสีสันให้บทเพลงของตน ระบบโครมาติกได้เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ดนตรีที่อิงศูนย์กลางเสียง (Tonal Music) ได้พัฒนาไปจนสุดขอบเขตในปลายศตวรรษที่ 19 บทเพลงซิมโฟนีในยุคคลาสสิก เป็นบทเพลงที่สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของดนตรีในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ในหลายด้าน เช่นด้านดนตรีแบบอิงกฤญแจเสียง รูปพรรณแบบ Homophony การประสานเสียง สังกิตลักษณ์แบบโซนาตา (Sonata Form) รวมไปถึงพัฒนาการของเครื่องดนตรี และวงดนตรี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงซิมโฟนีในยุคคลาสสิก ซึ่งฟรานซ์ โยเซฟ ไฮเดิน และโวล์ฟกัง อะมาเดอุส โมซาร์ท ต่างก็เป็นนักประพันธ์ในยุคคลาสสิกที่ประพันธ์บทเพลงซิมโฟนีเอาไว้จำนวนมาก และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบทเพลงประเภทดังกล่าวในหลายด้านเช่น รูปแบบของการใช้เครื่องดนตรีในวงออร์เคสตรา สังกิตลักษณ์แบบโซนาตา รวมถึงการใช้ระบบโครมาติก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกวิเคราะห์เปรียบเทียบบทเพลงซิมโฟนีของไฮเดิน และโมซาร์ท โดยเลือกเปรียบเทียบบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน และบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมซาร์ท ซึ่งเป็นเพลงที่นักประพันธ์ทั้งสองประพันธ์ขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน คือประพันธ์ในปี 1788 และอยู่ในกฤญแจเสียงเดียวกัน คือ กฤญแจเสียง C major

โมซาร์ทเป็นนักประพันธ์ที่มีพัฒนาการด้านเทคนิคการประพันธ์อย่างรวดเร็วแต่มีชีวิตที่สั้น แต่ในทางตรงกันข้าม ไฮเดินเป็นนักประพันธ์ที่มีพัฒนาขาในช่วงชีวิตที่ยืนยาวกว่าโมซาร์ท ปี 1788 นั้นเป็นปีที่โมซาร์ทประพันธ์บทเพลงซิมโฟนีบทสุดท้าย คือบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ซึ่งถือเป็นหนึ่งในบทเพลงซิมโฟนีสามบทสุดท้ายที่โมซาร์ทมีพัฒนาการทางการประพันธ์สูงสุด ในขณะที่ไฮเดินกำลังประพันธ์บทเพลงซิมโฟนีในชุด Post – Paris Symphony ซึ่งยังไม่ใช้ช่วงเวลาที่มีพัฒนาการทางการประพันธ์สูงสุด นั่นคืออีกไม่กี่ปีต่อมา งานวิจัยฉบับนี้จะทำการเปรียบเทียบด้านระบบโครมาติกในบทเพลงของนักประพันธ์ทั้งสองที่ประพันธ์ขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกันเท่านั้น จึงไม่สามารถอ้างอิงถึงลักษณะการใช้ระบบโครมาติกของนักประพันธ์ทั้งสองได้ทั้งหมด

2. ขั้นตอนการศึกษา / อุปกรณ์และวิธีวิจัย

- 1) ศึกษาหาข้อมูลจากตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) วิเคราะห์ทำนองหลัก เสียงประสาน สังกิตลักษณ์ และรายละเอียดอื่นๆทางดนตรีจาก โน้ตเพลง (Music Scores)
- 3) นำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาอภิปรายผล
- 4) นำเสนอโดยการบรรยายพร้อมตัวอย่างประกอบ

3. ผลการวิเคราะห์ / ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านระบบโครมาติกในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน และบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมซาร์ท สามารถสรุป และอภิปรายได้ดังนี้

1) บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ทมีทำนองสำคัญที่มีลักษณะเป็นโครมาติก ซึ่งเป็นทำนองในส่วน Tonal Area ที่ 2 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1. ทำนองที่มีลักษณะเป็นโครมาติกในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท

ลักษณะทำนองดังกล่าวนี้ไม่พบในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน แต่เมื่อพิจารณาถึงบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 92 ซึ่งเป็นบทเพลงซิมโฟนีในกลุ่ม Post-Paris Symphony เช่นเดียวกันกับบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 กลับพบโมติฟที่มีลักษณะเป็นโครมาติกในตอน Minuet ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบทเพลงซิมโฟนีของไฮเดินในช่วงนี้มีระบบโครมาติกที่เขามาเกี่ยวข้องกับด้านทำนองและโมติฟที่สำคัญเช่นเดียวกัน

2) บทเพลงซิมโฟนีทั้งสองบทมีการพัฒนาโมทีฟเป็นโครมาติก โดยมีโมทีฟที่ถูกนำไปพัฒนาเป็นโครมาติกในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ทมี 6 โมทีฟ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 2. โมทีฟที่ 1 ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท

ตัวอย่างที่ 3. โมทีฟที่ 2 ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท

24

ตัวอย่างที่ 4. โมทีฟที่ 3 ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท

89

ตัวอย่างที่ 5. โมหิฟที่ 4 ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท

101

ตัวอย่างที่ 6. โมหิฟที่ 5 ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท

76

ตัวอย่างที่ 7. โมหิฟที่ 6 ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท

ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดินมีโมหิฟที่นำไปพัฒนาเป็นโครมาติก 4 โมหิฟ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

17

ตัวอย่างที่ 8. โมหิฟที่ 1 ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน

37

Motive 2

ตัวอย่างที่ 9. โมหิฟที่ 2 ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน

95

ตัวอย่างที่ 10. โน้ตที่ 3 ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน

11

ตัวอย่างที่ 11. โน้ตที่ 4 ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน

3) บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ทมีการเปลี่ยนกุญแจเสียงไปยังกุญแจเสียงที่อยู่ห่างไกลในส่วน Development ซึ่งมีการเปลี่ยนกุญแจเสียงจากกุญแจเสียง G major ไปยังกุญแจเสียง Eb major ดังตัวอย่าง

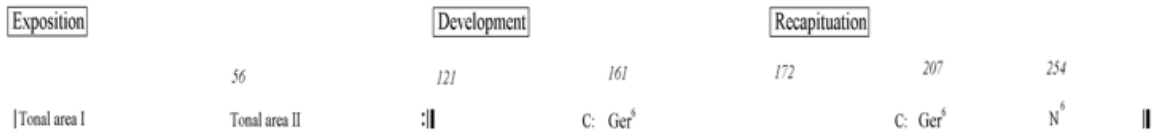

ตัวอย่างที่ 12. การเปลี่ยนกุญแจเสียงไปยังกุญแจเสียงที่ห่างไกลในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท

การเปลี่ยนกุญแจเสียงลักษณะดังกล่าวไม่พบในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน แต่เมื่อพิจารณาถึงบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 97 ซึ่งเป็นบทเพลงซิมโฟนีในชุด London Symphony นั้น มีการเปลี่ยนกุญแจเสียงจากกุญแจเสียง G major ไปยังกุญแจเสียง Eb major ซึ่งเหมือนกันกับบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ถึงแม้ลักษณะการเปลี่ยนกุญแจเสียงไปยังกุญแจเสียงที่อยู่ห่างไกลจะไม่พบในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 แต่ก็สามารถพบลักษณะดังกล่าวในซิมโฟนีของไฮเดินในช่วงต่อมา

4) บทเพลงซิมโฟนีทั้งสองบทมีการใช้คอร์ด Secondary Dominant ในลักษณะ Tonicization รวมถึงการดำเนินคอร์ดในรูปแบบอื่นๆ เช่นการดำเนินคอร์ดเป็นวงจรห้า (Circle of Fifth) การดำเนินคอร์ดที่แนวเบสเคลื่อนที่เป็นไครมาติก และการใช้คอร์ด Secondary Dominant เป็นคอร์ดร่วม (Pivot Chord) ในการเปลี่ยนกุญแจเสียง

5) คอร์ด Neapolitan 6th และคอร์ด Augmented 6th ที่พบในบทเพลงทั้งสองบทนั้นมีการดำเนินคอร์ดโดยนำไปสู่คอร์ด Dominant ซึ่งเป็นการดำเนินคอร์ดในรูปแบบปกติ โดยที่บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ทมีการใช้คอร์ด Neapolitan 6th จำนวน 1 ครั้ง และคอร์ด Augmented 6th จำนวน 2 ครั้ง ส่วนในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดินมีการใช้คอร์ด Augmented 6th จำนวน 1 ครั้ง ไม่พบคอร์ด Neapolitan 6th ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 13. คอร์ด Augmented 6th และ Neapolitan 6th ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 โมสาร์ท

ตัวอย่างที่ 14. คอร์ด Augmented 6th ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน

6) บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ทมีการดำเนินเสียงประสานแบบโครมาติกที่มีความยาวจังหวะสั้นบ่อยครั้ง คือมีความยาวจังหวะเท่ากับ Eighth Note ในอัตราจังหวะ 4/4 และมีความเร็วจังหวะ (Tempo) เท่ากับ Allegro ขณะที่บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 มีอัตราจังหวะ 3/4 มีความเร็วจังหวะเท่ากับ Allegro เช่นเดียวกัน

213

V⁷ I vii[°]/ii ii V⁷ vii[°]/ii

215

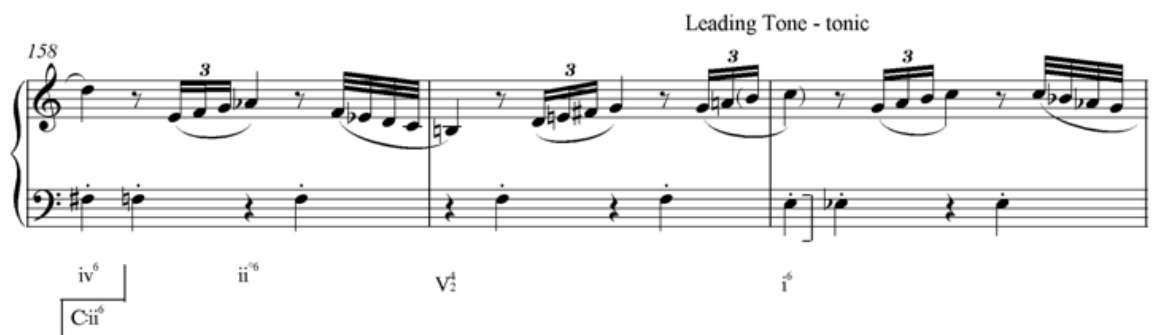
ii V⁷/iii I vii[°]/ii ii V

ตัวอย่างที่ 15. ความยาวของเสียงประสานแบบโครมาติกในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท

7) บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดินมีรูปแบบการเคลื่อนที่เป็นโครมาติกในช่วงคู่ 4 บ่อยครั้งกว่า บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท โดยที่บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 พบรูปแบบการเคลื่อนที่เป็นโครมาติก ในช่วงคู่ 4 จำนวน 4 ครั้ง โดยที่บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 พบจำนวน 1 ครั้ง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 16. การเคลื่อนที่เป็นโครมาติกในช่วงคู่ 4 ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90

ตัวอย่างที่ 17. การเคลื่อนที่เป็นโครมาติกในช่วงคู่ 4 ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท

จากตัวอย่างพบข้อสังเกตคือ ในช่วงท้ายของแนวเบสที่เคลื่อนลงเป็นโครมาติก แนวทำนองที่ห้อง 159 - 160 ซึ่งอยู่ในกุญแจเสียง C major มีการเคลื่อนที่จาก Leading Tone ไปหา Tonic

4. บทสรุป / สรุปผลการวิจัย

1) บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท ทำนองสำคัญที่มีระบบโครมาติกมาเกี่ยวข้อง แต่ในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดินนั้นไม่พบทำนองและโมทีฟสำคัญที่มีลักษณะเป็นโครมาติก

2) บทเพลงทั้งสองต่างมีการดำเนินเสียงประสานแบบโครมาติก โดยที่บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ทพบการดำเนินเสียงประสานแบบโครมาติกในความยาวจังหวะที่สั้น มีจำนวนครั้งและประเภทของเสียงประสานแบบโครมาติกมากกว่าบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน รวมถึงการเปลี่ยนท่วงทำนองเสียงไปยังท่วงทำนองที่อยู่ห่างไกล ซึ่งพบในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท แต่ไม่พบในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน

3) บทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 90 ของไฮเดิน พบรูปแบบการเคลื่อนที่เป็นโครมาติกในช่วงคู่ 4 บ่อยครั้งกว่าที่พบในบทเพลงซิมโฟนีหมายเลข 41 ของโมสาร์ท

5. บรรณานุกรม

ฉัชชา โสคติยานุรักษ์. *สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544

_____. *การเขียนเสียงประสานสี่แนว*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548

ศศิ พงศ์สุราษฎร์. *ดนตรีตะวันตก ยุคบาโรกและยุคคลาสสิก*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

Adam, Kyle. "A New Theory of Chromaticism from The Late Sixteenth to The Early Eighteenth Century." PhD diss., The City University of New York, 2006.

Anson-Cartwright, Mark. "The Development Section in Haydn's Late Instrumental Works." PhD diss., University of New York, 1998.

Benjamin, Tomas, Michael Horvit, and Robert Nelson. *Techniques and Materials of Tonal Music*. U.S.A.: Wadsworth Publishing Company, 1992.

Buzick, Molly J. "W. A. Mozart's Symphony No. 41: Theory and Praxis." DMA diss., University of California Santa Barbara, 2006.

Cotner, John Sidney. "The 6-6 Linear Intervalllic Pattern as A Style Feature in The Symphonies of W. A. Mozart." MM thesis, University of Arizona, 1993.

Griffith, Paul. *A Concise History of Western Music*. 1st ed. U.K.: Cambridge University Press, 2006.

Grout, Donald Jay, and Claude V. Palisca. *A History of Western Music*. 5th ed. New York: W.W. Norton & Company, 1996.

Hall, Charles J. *Chronology of Western Classical Music. Vol. 1*. U.S.A.: Taylor & Francis Book Inc., 2002.

Hearth, Daniel. *Mozart, Haydn and Early Beethoven 1781-1802*. U.S.A.: W.W. Norton, 2009.

Hodgson, Antony. *The Music of Joseph Haydn: The Symphony*. U.S.A.: Associated University Press, 1976.

- Holst, Imogen. *A B C of Music*. New York: Oxford University Press, 2003.
- Kaplan, Richard Andrew. "The Musical Language of Elektra: A Study in Chromatic Harmony." PhD diss., University of Michigan, 1985.
- Kirkwood, Johnathan. "Haydn, Mozart and Beethoven: The Artist as Prophet. Music as Language, Communication and Ideology." MA thesis, California State University Dominguez Hills, 2005.
- Landon, H.C. Robbins, ed. *Joseph Haydn Symphony 88-92 in Full Score*. New York: Dover Publications. n.d.
- Nitzberg, Roy J. "Voice-Leading and Chromatic Techniques in Expositions of Selected Symphonies by Joseph Haydn: Introduction to A New Theory of Chromatic Analysis." PhD diss., City University of New York, 1999.
- Rosen, Charles. *The Classical Style: Haydn Mozart Beethoven*. Expanded ed. U.S.A.: W.W. Norton & Company, 1997.
- _____. *Sonata Form*. U.S.A.: W.W. Norton & Company, 1988.
- Rosselli, John. *The Life of Mozart*. U.K.: Cambridge University Press, 1998.
- Stolba, K. Marie. *The Development of Music: A History*. 3rd ed. U.S.A.: McGraw-Hill Company, 1998.
- Taruskin, Richard. *The Oxford History of Western Music*. New York: Oxford University Press, 2005.
- Webster, James, and Georg Feder. *Haydn*. New York: Macmillan Publishers Limited, 2002.
- _____. *Wolfgang Amadeus Mozart's Later Symphonies in Full Orchestral Score*. New York: Dover Publications.
- Wright, Craig, and Bryan Simms. *Music in Western Civilization*. U.S.A.: Thomson Schirmer, 2006.